

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 maja 2022 roku Sąd Rejonowy w Zgierzu oddalił powództwo C. M. przeciwko A. S. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą B. C. o zapłatę oraz orzekł o kosztach procesu zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, pozostawiając szczegółowe rozliczenie referendarzowi sądowemu.

(wyrok - k. 91)

Apelację od powyższego wyroku złożył powód zaskarżając go w całości. Skarżący wydanemu orzeczeniu zarzucił:

I. obrazę przepisów postępowania, mogącą mieć wpływ na wynik sprawy w postaci:

1. naruszenia art. 233 k.p.c. tj. dokonania dowolnej nie swobodnej oceny dowodów poprzez:

- nieuwzględnienie, iż udowodnione zostało występowanie innych niż wyciek oleju z turbosprężarki wad fizycznych pojazdu (nieszczelności układu wydechowego, usterki centralnego zamka, zamaskowanej nieudolnymi naprawami lakierniczymi zaawansowanej korozji karoserii pojazdu jak i samego faktu nieprawidłowo wykonanych napraw lakierniczych), co do których pozwana nie wykazała, że były znane powodowi w chwili zakupu pojazdu;
- pominięcie, że oświadczenie o odstąpieniu od umowy wskazuje nie tylko na wadę polegającą na wycieku oleju z turbosprężarki, ale także na nieszczelność układu wydechowego, która uniemożliwia dopuszczenie pojazdu do ruchu, a zatem jest wadą istotną;
- błędne przyjęcie, że kwintesencją sygnalizowanej wady fizycznej jest sam fakt dokonania naprawy lakierniczej pojazdu, podczas gdy wadliwość dotyczy tego, że stan karoserii jest inny (znacznie gorszy) od widocznego i spodziewanego przez kupującego, gdyż korozja nadwozia została ukryta naprawami lakierniczymi (jak się okazało nieudolnymi i prowizorycznymi);
- uznania usterki centralnego zamka za wadę nieistotną, gdy ze względu na znany stronom transakcji sposób korzystania z pojazdu przez powoda, wada ta ma charakter istotny.

2. naruszenia art. 233 k.p.c. i art. 316 k.p.c. w zw. z art. 243² k.p.c. polegającego na całkowitym pominięciu w podstawie faktycznej rozstrzygnięcia istnienia dowodu z dokumentu znajdującego się w aktach sprawy - pisma powoda z dnia 21 lipca 2021 r. obejmującego oświadczenie o obniżeniu ceny sprzedanej rzeczy oraz zawierającego wskazanie innych niż wyciek oleju z turbosprężarki wad fizycznych pojazdu, a w konsekwencji błędnym przyjęciu przez sąd, że żądanie obniżenia ceny nie było zgłoszone sprzedawcy.

II. obrazę prawa materialnego – art. 6 k.c. w zw. z art. 556² k.c. i w zw. z art. 559 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie przez bezpodstawne przyjęcie, że to powód miał obowiązek dowieść, iż wada fizyczna sprzedanego pojazdu istniała w chwili sprzedaży oraz, że nie była mu znana, gdy tymczasem okoliczności tych winna dowodzić pozwana.

W konsekwencji podniesionych zarzutów powód wniósł o zmianę wyroku poprzez zasądzenie na rzecz powoda kwoty dochodzonej pozwem wraz z kosztami procesu za I instancję. Ponadto wniósł o zasądzenie na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania za postępowanie apelacyjne według norm przepisanych.

(apelacja - k. 100-103)

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o jej oddalenie jako całkowicie bezzasadnej i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych

(odpowiedź na apelację - k. 116-117).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się częściowo uzasadniona, zaś wynikiem przeprowadzonej kontroli instancyjnej jest konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w związku ze stwierdzeniem nierozpoznania istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.).

Stwierdzić należy, iż wydając merytoryczne rozstrzygnięcie w sprawie Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy, zaś zasadny w tym zakresie jest zarzut naruszenia norm art. 233 k.p.c. i art. 316 k.p.c. w zw. z art. 243² k.p.c..

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. Sąd II instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w razie nierozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy, albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. W takim wypadku uchylenie wyroku ma charakter fakultatywny i sąd drugiej instancji może orzec merytorycznie w razie nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji. W doktrynie i orzecznictwie słusnie zwraca się uwagę na związane z taką sytuacją ryzyko pozbawienia stron jednej instancji merytorycznej (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 listopada 2002 roku, I CKN 1149/00, niepubl., Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 23 czerwca 2020 roku III AUa 397/20 niepubl. i Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 22 kwietnia 2021 roku I AGa 100/20 niepubl.). W ocenie Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę przyjąć należy, że nierozpoznanie istoty sprawy odnosi się do roszczenia będącego podstawą powództwa i zachodzi, gdy sąd pierwszej instancji nie orzekł w ogóle merytorycznie o żądaniach stron, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominął merytoryczne zarzuty stron. Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania wyjaśniającego, zaś w ocenie Sądu Okręgowego oddalenie powództwa nie zawsze oznacza rozpoznanie istoty sprawy. Należy podzielić w tym zakresie pogląd Sądu Najwyższego, iż sprawę może zakończyć tylko orzeczenie, które poprzedza postępowanie dowodowe, w zakresie koniecznym do ustalenia podstawy rozstrzygnięcia (wyrok z dnia 6 kwietnia 2011 roku, II PK 274/10, niepubl.). Pojęcie „istoty sprawy”, o którym jest mowa w art. 386 § 4 k.p.c. dotyczy zatem jej aspektu materialnoprawnego i zachodzi w sytuacji, gdy sąd nie zbadał podstawy materialnoprawnej dochodzonych roszczeń, jak też skierowanych przeciwko nim zarzutów merytorycznych, tj. nie odniósł się do tego co jest przedmiotem sprawy uznając, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych, czy procesowych unicestwiających dochodzone roszczenie (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 roku, IV CSK 299/10, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 09 września 2021 roku I Cz 56/21 niepubl. czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2021 roku V Cz 37/20 niepubl.). Nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. polega na pominięciu przez sąd pierwszej instancji podstawy roszczenia, tj. przesłanek stanowiących o jego istnieniu. Jeśli uzasadnienie nie zawiera wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia poprzez ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej lub wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, wówczas orzeczenie podlega uchyleniu, zaś sprawa zostaje przekazana do ponownego rozpoznania (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 listopada 2007 roku, I ACA 579/07, niepubl.). Nie ulega wątpliwości, iż nierozpoznanie istoty sprawy stanowi wadę braną pod uwagę w ramach kontroli orzeczeń sądu I instancji w postępowaniu apelacyjnym.

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy w badanej sprawie. W tym miejscu należy podkreślić, że chociaż, jak wyżej wspomniano, zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. uchylenie wyroku ma charakter fakultatywny i sąd drugiej instancji może orzec merytorycznie w razie nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji, to w rozstrzyganej sprawie zmiana merytoryczna zaskarżonego orzeczenia nie jest możliwa. Nierozpoznanie istoty sprawy jest związane z brakiem rozpoznania faktycznej podstawy powództwa. Rozstrzygając o zasadności roszczenia, Sąd I instancji wskazał, że zasługiwało ono na oddalenie, bowiem złożone przez powoda oświadczenie o odstąpieniu od umowy należało uznać za bezskuteczne. Tymczasem treść pozwu oraz jego żądanie

wskazują, iż powód nie domaga się świadczenia związanego z odstąpieniem od umowy, a obniżenia ceny rzeczy sprzedanej z uwagi na jej wady. Co prawda Sąd Rejonowy w treści uzasadnienia wyroku wskazał, że powód nie złożył oświadczenia o obniżeniu ceny, co jednak nasuwa poważne wątpliwości. Wskazać bowiem należy, iż w piśmie zatytułowanym „W odpowiedzi pismo datowane 09 lipca 2021r.” z dnia 27 lipca 2021 r. kierowanym w imieniu powoda przez Biuro (...) do pełnomocnika pozwanego, zostało zawarte oświadczenie z propozycją obniżenia ceny sprzedaży o kwotę 6.200 zł. Sąd I instancji nie dokonał analizy wskazanego oświadczenia pod względem jego skuteczności, co było kluczowe dla rozstrzygnięcia, czy żądane pozwem roszczenie zasługiwało na uwzględnienie. Tym samym, skoro Sąd Rejonowy nie zbadał zaistnienia przesłanek do żądania obniżenia ceny z uwagi na wady fizyczne rzeczy oraz skuteczności złożonego przez powoda w piśmie z dnia 27 lipca 2021 r. oświadczenia, nie rozpoznał istoty sprawy. Podkreślenia również wymaga, iż w postępowaniu pierwszoinstancyjnym powód nie był reprezentowany przez pełnomocnika, zatem w przypadku jakichkolwiek wątpliwości dotyczących treści, charakteru czy skuteczności wskazanego oświadczenia Sąd Rejonowy winien był owe wątpliwości rozwiązać.

Do oceny Sądu należała zatem ocena, czy oświadczenie o obniżeniu ceny zawarte w piśmie z dnia 27 lipca 2021 r. w rzeczywistości nim było i czy było skuteczne. Dopiero tak dokonana ocena, przy uwzględnieniu inicjatywy dowodowej stron oraz wykładni przedmiotowego oświadczenia woli, będzie miała zasadnicze znaczenie dla oceny roszczenia powoda pod względem jego zasadności zarówno co do zasady jak i wysokości.

Brak zbadania woli strony wyrażonej w oświadczeniu z dnia 27 lipca 2021 r. przez Sąd I instancji, jak i potencjalny wpływ owego oświadczenia na ocenę zasadności i wysokości dochodzonego roszczenia, uniemożliwia Sądowi Okręgowemu ewentualne wydanie orzeczenia reformatoryjnego. W takiej bowiem sytuacji znaczna część rozważań zmierzająca do rozstrzygnięcia sprawy byłaby de facto dokonywana po raz pierwszy, zaś strony zostałyby pozbawione dwuinstancyjnego postępowania gwarantowanego przecież ustawą zasadniczą. Brak rozpoznania istoty sprawy z uwagi na powyższe uchybienie skutkuje wydaniem zatem rozstrzygnięcia kasatoryjnego w trybie art. 386 § 4 k.p.c. co do całości rozstrzygnięcia.

Z uwagi na powyższe zbędnym staje się analiza pozostałych zarzutów apelacyjnych.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku, pozostawiając Sądowi Rejonowemu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c..